

Bakgrunn for utredningsprogram

Kjerringlia vindkraftverk

Gjemnes og Nasset kommuner i Møre og
Romsdal fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Eolus Vind Norge AS
Referanse	201500399-11
Dato	10.08.2015
Notatnummer	KE-notat 4/2015
Ansvarlig	Arne Olsen
Saksbehandler	Mathilde Berg

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Eolus Vind Norge AS - melding om Kjerringlia vindkraftverk i Gjemnes og Nesset kommuner, Møre og Romsdal fylke.

Innhold

1	Innledning.....	2
2	Behandlingsprosessen	2
2.1	Høring.....	2
2.2	Møter	2
3	NVEs vurdering.....	3
3.1	Tiltakets beskrivelse.....	3
3.1.1	Forholdet til andre planer	3
3.1.2	Infrastruktur og nettilknytning	4
3.1.3	Vindressurser i planområdet.....	4
3.2	Prosess og metode	4
3.3	Tiltakets virkninger for miljø og samfunn.....	5
3.3.1	Landskap og visuelle virkninger	5
3.3.2	Kulturminner og kulturmiljø	6
3.3.3	Friluftsliv og ferdsel	6
3.3.4	Naturmangfold.....	6
3.3.5	Store sammenhengende naturområder med urørt preg og verneområder.....	7
3.3.6	Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning).....	7
3.3.7	Nærings- og samfunnsinteresser.....	8
3.3.8	Annet	9
4	Klima- og miljødepartementets merknader til NVEs utkast til utredningsprogram.....	10
5	Tematisk konfliktvurderinger.....	10
5.1	Generelt om tematiske konfliktvurderinger.....	10
5.2	Tematisk konfliktvurdering av tiltaket	11
6	Innkomne merknader.....	11
6.1	Lokale myndigheter.....	11
6.2	Regionale myndigheter.....	12
6.3	Sentrale myndigheter.....	14
6.4	Nettselskaper	15
6.5	Tekniske instanser	15
6.6	Interesseorganisasjoner	16
6.7	Privatpersoner/grunneiere/hytteforeninger/andre	17

1 Innledning

Eolus Vind Norge AS meldte den 28.1.2015 Kjerringlia vindkraftverk i Gjemnes og Nesset kommuner, Møre og Romsdal fylke, i medhold av plan- og bygningsloven. Vindkraftverket er planlagt med en installert effekt på inntil 40 MW. I planområdet er det planlagt å bygge ca. 10 vindturbiner, hver med en installert effekt på 2,5-3,2 MW. Antatt årlig produksjon fra vindkraftverket er estimert til i underkant av 110 GWh.

NVE gjennomførte offentlig høring av meldingen om vindkraftverket våren 2015. På grunnlag av vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, forslag til utredningsprogram, innkomne merknader og NVEs egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for tiltaket. Utredningsprogrammet er inndelt tematisk og inneholder krav til hvilke utredninger som skal gjennomføres og fremgangsmåte for arbeidet, før det kan søkes om konsesjon. Utredningsprogrammet følger i eget brev til tiltakshaver.

I dette notatet vurderer NVE de utredningskravene som er innkommet i høringsperioden.

2 Behandlingsprosessen

NVE har behandlet meldingen etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning for tiltak etter sektorlover av 19.12.2014. NVE har forelagt vårt utkast til utredningsprogram for Klima- og miljødepartementet før endelig fastsettelse, jf. forskriftens § 6.

2.1 Høring

Meldingen ble sendt på høring til berørte instanser den 9.3.2015 med høringsfrist den 15.5.2015.

Følgende instanser/organisasjoner fikk meldingene til uttalelse/orientering: Allskog SA, Avinor AS, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) - Region Midt, Forsvarsbygg, Fortidsminneforeningen i Møre og Romsdal, Forum for natur og friluftsliv Møre og Romsdal, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Gjemnes bondelag v/Bente Bjerkeset Solenes, Istad Nett AS, Klima- og miljødepartementet, Kristiansund og Nordmøre Turistforening, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Mattilsynet, Meteorologisk institutt, Miljødirektoratet, Miljøstiftelsen Bellona, Mobile Norway AS, Molde kommune, Molde og Romsdals Turistforening, Møre og Romsdal Bondelag, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, NHO Reiseliv, Nordmøre Energiverk AS, Norges Jeger og Fiskerforbund, Avd. Møre og Romsdal, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norkring AS v/Terje Nordtorp, Norsk institutt for by- og regionforskning, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening avd. Møre og Romsdal, Norskog, Olje- og energidepartementet, Statens Strålevern, Statens vegvesen - Region midt, Statnett SF, Telenor Kabelnett, WWF Norge AS og Zero Emission Resource Organisation AS.

2.2 Møter

NVE arrangerte offentlig møte på Heggem allaktivitetshus på Osmarka den 25.3.2015. På møtet orienterte NVE om konsesjonsbehandlingen av meldingen og tiltakshaver orienterte om prosjektet og forslag til utredningsprogram. Totalt møtte ca. 80 personer på det offentlige møtet. NVE avholdt samme dag orienteringsmøter for lokale og regionale myndigheter på rådhuset i Gjemnes og Nesset kommuner.

3 NVEs vurdering

I utredningsprogrammet spesifiserer og avgrenser NVE utredningskravene for direkte og indirekte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn til de forhold som etter NVEs vurdering er beslutningsrelevante. Intern infrastruktur, dvs. kabler fra hver enkelt vindturbin til en felles transformator for vindkraftverket, nødvendige elektriske anlegg for nettilknytning, interne veier og atkomstvei, massetak/deponier, mellomagringsplasser av turbinkomponenter mv. omfattes også av utredningsprogrammet.

Etter NVEs vurdering vil en konsekvensutredning som gjennomføres etter det fastsatte utredningsprogrammet gi et godt grunnlag for å kunne vurdere om det meldte vindkraftverket bør etableres eller ikke.

Nedenfor følger NVEs kommentarer til høringsuttalelsene. Høringsuttalelsene er kommentert der NVE mener det er behov for avklaringer og/eller presiseringer. Herunder kommenteres eventuelle krav fra høringsinstanser som ikke er tatt med i utredningsprogrammet. I de tilfeller der NVE mener at innspill fra høringsinstansene er dekket av kravene i utredningsprogrammet, er innspillene ikke gjengitt eller kommentert.

3.1 Tiltakets beskrivelse

3.1.1 Forholdet til andre planer

Når det gjelder unntak for reguleringsplan for tiltaket, mener Gjemnes kommune at både vindkraftverket, nettilknytningen og adkomstveien vil være omfattende tiltak å dispensasjonsbehandle, og de mener det vil være en fordel om videre fremdrift tilsier at tiltaket kan vurderes ved planlagt rulling av kommuneplanen. NVE viser her til kulepunkt én og fire under «Forholdet til andre planer». NVE legger til grunn at tiltakshaver omtaler kommunale planer for tiltaksområdet og angir hvilke offentlige og private tiltak som vil være nødvendig for gjennomføringen av tiltaket. NVE viser videre til kulepunkt fire under «Prosess og metode», og forventer at tiltakshaver tar kontakt med berørte kommuner i utredningsarbeidet, og avklarer om fremdrift er mulig å koordinere mht. ev. rullinger av kommuneplanen.

Statens vegvesen anfører at kryss/avkjørsel til fylkesveg 62 vil bli berørt ved en etablering av Kjerringlia vindkraftverk. Statens vegvesen viser til at krysset ikke er iht. dagens krav, og at tiltaket utløser behov for utbedring på grunn av økt/endret bruk. Statens vegvesen anbefaler at krysset blir regulert gjennom reguleringsplan, og ev. å vurdere å flytte krysset slik at nødvendig frisikt og møtesikt ivaretas. Videre mener Statens vegvesen at det bør etableres en passeringslomme på sørsiden av FV62. Avslutningsvis skriver Statens vegvesen at utbedring/flytting av krysset bør inngå som et rekkefølgekrav.

Utbygging av et vindkraftverk medfører etablering av vei inn i planområdet. NVE viser i den forbindelse til kulepunkt fire og fem under temaet «Forholdet til andre planer», som sier at det skal det skal angis hvilke offentlige og private tiltak som vil være nødvendig for gjennomføringen av tiltaket, og det skal oppgis om tiltaket krever tillatelse fra andre offentlige myndigheter enn NVE. NVE legger til grunn at forholdet til kryss/avkjørsel til fylkesveg 62 og behovet for en passeringslomme utredes iht. disse punktene. Når det gjelder rekkefølgekrav for utbedring/flytting av krysset, mener NVE dette er tema som ev. vil kunne ivaretas gjennom vilkår dersom det gis konsesjon til Kjerringlia vindkraftverk.

3.1.2 *Infrastruktur og nettilknytning*

Norges Miljøvernforbund mener at det må gjennomføres grunnundersøkelser for å beregne massebehovet mht. tyngre anleggstransport. Gjemnes kommune anfører at mellomlagring og ev. deponering av overskuddsmasser må utredes. NVE viser i den forbindelse til kulepunkt én og to under «Infrastruktur og nettilknytning», som sier at transportbehovet i anleggs- og driftsfasen skal beskrives, og uttak/deponering av masser i forbindelse med bygging av atkomstvei, oppstillingsplasser og internveier skal gjøres rede for og illustreres på kart. Etter NVEs vurdering er disse kravene tilstrekkelige.

Neset kommune mener det bør lages egne utredninger for de ulike terrenginngrepene, herunder veitrasé, nettilknytning og planområdet. Kommune mener at det vil være en fordel at nettilknytningen til vindkraftverket blir avklart først slik at virkningene kan synliggjøres trinnvis. NVE vil her vise til kulepunkt to under «Prosess og metode» hvor det legges til grunn at virkningene av nettilknytningen, adkomst- og internveier, oppstillingsplasser, bygninger, mellomlagring og eventuelle kaier skal omfattes i utredningen av temaene som er fastsatt i utredningsprogrammet. Når det gjelder nettilknytningen er det vanlig praksis at denne behandles i egen fagrapport, men for adkomst- og internveier, oppstillingsplasser etc. er det i de aller fleste saker mest hensiktsmessig at alle tiltakene behandles tematisk i de ulike fagrapportene. Når det gjelder avklaring av nettilknytning, er NVEs praksis at søknad om vindkraftverk med tilhørende nettilknytning behandles parallelt, og at vedtak i sakene fattes samtidig. Bakgrunnen for dette er bl.a. NVEs ansvar for koordinering av utbygging av ny produksjon mht. ledig nettkapasitet i området.

3.1.3 *Vindressurser i planområdet*

Norges Miljøvernforbund og Miljødirektoratet mener det burde være et krav om at vindressursene kartlegges i forbindelse med søknaden. NVE viser her til kulepunkt én under «Vindressurser, økonomi og produksjon», hvor det stilles krav om at vindressursene i planområdet skal dokumenteres. Omfang av vindmålinger på stedet og/eller metodikk/modeller som ligger til grunn for den beregnede vindressursen, skal oppgis. For å oppnå optimal utnyttelse av et område må det normalt gjøres omfattende vindmålinger og simuleringer. Detaljerte målinger forestås av utbygger i forbindelse med konsesjonssøknad, og følges eventuelt opp med ytterligere målinger etter eventuell konsesjon for å oppnå gunstig plassering av enkeltturbiner.

3.2 **Prosess og metode**

Møre og Romsdal fylkeskommune påpeker at virkninger både i anleggsperioden og i drift må beskrives i konsekvensutredningen. Videre ønsker fylkeskommunen at utredningsprogrammet er tydeligere når det gjelder fremdriftsplan og medvirkning. Fylkeskommunen mener dette burde vært klargjort allerede før høringen av meldingen, slik at høringsinteressene kunne fått et konkret signal på hvilket stadium i prosessen det vil legges til rette for medvirkning, og hva slags type innspill som ønskes.

NVE viser til kulepunkt én under temaet «Drikkevann», som sier at tiltakets virkninger for kjente og planlagte drikkevann- og reservedrikkevannkilder skal vurderes, både i anleggs- og driftsfasen. Videre viser NVE til temaet «Annen forurensning», kulepunkt én og to, hvor kilder til forurensning og avfall i drift- og anleggsfasen skal beskrives. Etter NVEs vurdering er dette de temaene som er aktuelle å vurdere mht. virkninger under anleggsfasen, og vi vurderer kravene som tilstrekkelige.

Når det gjelder fylkeskommunens ønske om at utredningsprogrammet er tydeligere når det gjelder fremdriftsplan og medvirkning, vil NVE vise til at NVEs konsesjonsbehandling av vindkraftsaker kan

deles inn i to hovedfaser; fase 1 innebærer melding og offentlig høring av denne, herunder møte med berørt kommune/regionale myndigheter og et offentlig møte. Når høringen er avsluttet, fastsettes utredningsprogrammet for tiltaket. Fase to starter dersom tiltakshaver velger å gå videre med planene og leverer søknad med konsekvensutredninger om de samme planene til NVE. NVE vil deretter gjennomføre en ny høring av søknaden, med møter med berørt kommune/regionale myndigheter og offentlig møte. Hvilket tidsperspektiv tiltakshaver velger å ha på denne prosessen er opp til dem, og NVE vil normalt ikke sette krav om fremdriftsplan for den videre prosessen. Når det gjelder medvirkning, utenom de offentlige høringene av saken, vil NVE vise til kulepunkt fire under «Prosess og metode», hvor NVE forutsetter at det opprettes en samrådsgruppe. Gruppen skal bestå av representanter fra kommunen, berørte grunneiere og lokale organisasjoner/interessegrupper, herunder representanter fra lokalt og regionalt næringsliv. NVE anbefaler at tiltakshaver arrangerer tre samrådsmøter i utredningsprosessen før konsekvensutredning og søknad sendes NVE.

Gjemnes kommune etterlyser en henvisning til naturmangfoldloven §§ 8-10. NVE vil her vise til at naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I våre vurderinger av søknader om vindkraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-10. Utredningen av naturmangfold skal ta sikte på å gi NVE, som beslutningsmyndighet, et grunnlag for å kunne foreta disse vurderinger. Etter NVEs vurdering vil de kravene som er satt under «Naturmangfold» være tilstrekkelig for at NVE kan fatte vedtak i saken i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven.

3.3 Tiltakets virkninger for miljø og samfunn

3.3.1 Landskap og visuelle virkninger

Når det gjelder turbinleverandørens standarder for adkomstvei, internveier og oppstillingsplasser, mener Norges Miljøvernforbund at dette må legges til grunn for visualiseringer og vurderingene av naturinngrep. Herunder mener Norges Miljøvernforbund at skjæringer og fyllinger i bratt terreng skal visualiseres i konsekvensutredningen.

NVE viser til kulepunkt to og tre temaet «Landskap» i utredningsprogrammet der det står at «*Visualiseringene skal også omfatte adkomst- og internveier, oppstillingsplasser, bygg og nettilknytning (med tilhørende ryddegate), der dette vurderes som hensiktsmessig*». Når det gjelder vurdering av naturinngrep mht. etablering av adkomstvei, internveier og oppstillingsplasser, mener NVE at punktene under «Naturtyper og vegetasjon» vil ivareta dette.

Norges Miljøvernforbund mener det bør oppgis hvilke objektiv og databrikke for kameraet som er benyttet i visualiseringene og at bruk av hinderlys på turbinene visualiseres. NVE viser til «Fremgangsmåte» under temaet «Landskap». Etter NVEs vurderinger vil visualiseringene som gjøres iht. «Fremgangsmåte» og NVEs veileder gi et godt og realistisk inntrykk av vindkraftverket med tilhørende infrastruktur. NVE ser ikke behov for å stille krav om at kameraets tekniske egenskaper oppgis i konsekvensutredningen. Når det gjelder visualisering av hinderlys, viser vil til kulepunkt fem under «Landskap», hvor det stilles krav om at visuelle virkninger knyttet til lysmerking av vindturbiner skal vurderes kort.

Flere høringsinstanser legger vekt på de visuelle virkningene av det planlagte vindkraftverket i sine uttalelser. Nesset kommune ber om at veitraseen fra Dalasetra til Kjerringlia visualiseres. Gjemnes kommune ber om at omfanget av visualiseringer avklares i samråd med berørte kommuner og grendeutvalg/bygdslag. NVE vil vise til kulepunkt tre under «Landskap» hvor det settes krav til at visualiseringer skal lages fra representative steder og omfatte adkomst- og internveier,

oppstillingsplasser, bygg og nettilknytning (med tilhørende ryddegate) der dette vurderes som hensiktsmessig. NVE legger til grunn at fotostandpunkter velges ut etter anbefaling fra fagutredere for visualiseringer/landskap og i samråd med berørte kommuner. Det bes i utredningsprogrammet også om at tiltakshaver vurderer de forslagene til fotostandpunkt som er innkommet i høringsuttalelsene.

3.3.2 Kulturminner og kulturmiljø

Sametinget mener at det kan være samiske kulturminner i planområdet, og ønsker å foreta en befaring før endelig uttalelse kan gis. Basert på opplysninger om Fagervatnet, en registrering av et fangstanlegg mellom Vetavatn og Dalasetra registrert i Askeladden, og en vurdering av topografi i planområdet, vurderer Sametinget potensialet for automatisk fredete samiske kulturminner i området til middels.

NVE vil her vise til vårt brev til Sametinget av 1.6.2015. I brev fra Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet av 27.11.2013, legger departementene frem nye rutiner for håndtering av undersøkelser i medhold av kulturminneloven § 9 i vindkraftsaker. Her fremkommer det at tidligere rutiner iht. «Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg» forbindelse med undersøkelsesplikten i medhold av kulturminneloven § 9 ble erstattet med nye rutiner fra og med 1.12.2013. De nye rutinenes innebærer i hovedsak at fylkeskommunen/Sametinget ved høring av melding skal vurdere om det er lavt, middels eller høyt potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i planområdet. NVE konstaterer at Sametinget vurderer potensialet for automatisk fredete samiske kulturminner i området til middels, og at undersøkelsesplikten således kan ivaretas etter et ev. positivt konsesjonsvedtak.

NVE vil i denne sammenheng vise til kulepunktene under temaet «Kulturminner og kulturmiljø» i utredningsprogrammet. Der står det blant annet at kjente automatisk fredete, vedtaksfredete og nyere tids kulturminner/kulturmiljø innenfor planområdet og nærliggende områder skal beskrives og vises på kart, og at direkte og visuelle virkninger av tiltaket skal beskrives og vurderes. Videre skal det redegjøres kort for hvordan virkninger for kulturminner kan unngås ved plantilpasninger.

NVE viser til *Fremgangsmåte* under temaet «Kulturminner og kulturmiljø», hvor det står at i de tilfellene hvor potensialet for funn vurderes som høyt, må tiltakshaver ta kontakt med fylkeskommunen for å bestille arkeologiske/kulturhistoriske registreringer før konsesjonsvedtak. Det vil si at undersøkelsene skal utføres parallelt med konsekvensutredningen av tiltaket.

3.3.3 Friluftsliv og ferdsel

Flere høringsinstanser skriver at Kjerringlia og nærliggende områder er et viktig friluftslivsområde, både for lokalbefolkningen og for tilreisende. Det påpekes at jakt er en viktig fritidsaktivitet i kommunen.

NVE viser til kulepunktene under temaet «Friluftsliv og ferdsel» i utredningsprogrammet. Etter NVEs vurdering er virkninger for friluftslivet ivarettatt her. Når det gjelder utredninger knyttet til jakt, viser NVE til punkt 3.3.7 «*Verdiskapning, reiseliv og turisme*» nedenfor.

3.3.4 Naturmangfold

Naturtyper og vegetasjon

Fylkesmannen anbefaler at det i konsekvensutredningen blir lagt spesielt vekt på naturtypekartlegging etter nasjonal kartleggingsmetodikk. Og de mener at dette er spesielt viktig i den delen av Kjerringlia hvor det er planlagt en ny vei. Fylkesmannen anbefaler at det blir valgt en biolog med gode artskunnskaper om lav og moser.

NVE vil her vise til kulepunkt fem under «Prosess og metode», hvor NVE anbefaler at det i utredningsarbeidet benyttes standard metodikk, herunder Miljøverndepartementets veileder om konsekvensutredninger, Miljødirektoratets håndbøker og NVEs veileder. Videre viser NVE til temaet «Naturtyper og vegetasjon», og mener at kulepunktene og «fremgangsmåte» under dette temaet ivaretar alle utredningskrav knyttet til naturtyper og vegetasjon.

Når det gjelder fylkesmannens anbefaling om valg av biolog, viser NVE til kulepunkt tre under «Prosess og metode», hvor NVE krever at utredningene gjennomføres av kompetente fagmiljøer.

Fugl

Fylkesmannen i Møre og Romsdal ønsker en kartlegging av hekkelokaliteter og fuglenes bevegelsesmønster utenom hekketida. Når det gjelder kartlegging og virkninger for fugl, herunder områdets verdi som hekkelokalitet og funksjonsområde, viser NVE til kulepunktene under temaet «Fugl». Etter NVEs vurdering er disse kravene tilstrekkelige.

Andre dyrearter

Osenvassdraget Fiskelag viser de rødlistede artene ål og elvemusling i Osenvassdraget, og de mener at forekomster av disse artene må tas med i de miljømessige vurderingene av prosjektet.

NVE viser til tema "Andre dyrearter", der det står at det skal utarbeides en oversikt over dyr som kan bli vesentlig berørt av tiltaket. NVE har ingen kjennskap til at arter i vassdrag kan bli påvirket av nærliggende vindkraftverk. NVE vil ikke kreve utredninger av arter som ikke kan bli vesentlig berørt.

3.3.5 Store sammenhengende naturområder med urørt preg og verneområder

Fylkesmannen ber om at virkninger mht. reduksjon av inngrepsfrie områder utredes. NVE vil her vise til at det i reviderte forskrifter om konsekvensutredninger av 19.12.2014, ble vedtatt å erstatte begrepet «inngrepsfrie naturområder» med «store sammenhengende naturområder med urørt preg».

Bakgrunnen for dette er at det i regjeringserklæringen heter at «Regjeringen vil utvikle «inngrepsfrie naturområder (INON) som verktøy i arealpolitikken». NVE vil her vise til kulepunkt én under «Sammenhengende naturområder med urørt preg og verneområder», hvor det fremkommer at tiltakets konsekvenser for sammenhengende naturområder med urørt preg skal vurderes konkret.

3.3.6 Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning)

Støy og skyggekast

Flere høringsinstanser er bekymret for lysblink, skyggekast og støy fra vindkraftverket, herunder lavfrekvent støy.

NVE vil her vise til kulepunktene under temaet «Støy», der det står at det skal vurderes hvordan støy fra vindkraftverket påvirker helårs- og fritidsboliger og friluftsliv, og at det skal utarbeides støysonekart. NVE viser videre til «Fremgangsmåte» under temaet «Støy», der det står at utredningene skal ta utgangspunkt i NVEs veileder «Skyggekast fra vindkraftverk, «Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging» (T-1442) og «Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging» (M-128). NVE legger til grunn at lavfrekvent støy fra vindturbiner ikke utgjør et større problem enn støy i høyere frekvenser, og konstaterer at Miljødirektoratet og Folkehelseinstituttet slutter seg til denne vurderingen. Etter NVEs vurdering ivaretas hensynet til støy gjennom kravene i utredningsprogrammet, retningslinjene og veilederne. Når det gjelder skyggekast, ivaretas kravet gjennom temaet «Skyggekast» i utredningsprogrammet. Lysblink er omtalt i kulepunkt

fem under temaet «Landskap», hvor det står at visuelle virkninger knyttet til lysmerking av vindturbiner skal vurderes kort.

Norges Miljøvernforbund anfører at eksisterende beregningsmodeller for støy er dårlig tilpasset norsk innlandsterreng, og at tidligere støyberegninger har vist seg å være upålitelige. NVE viser *Fremgangsmåte* under temaet «Støy», hvor det henvises bl.a. til *Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* (M-128), utarbeidet av Miljødirektoratet. Denne støyveilederen er revidert i 2014, og det vises i veilederen til en ny metode for støyberegning. En utredning som er gjort i tråd med støyveilederen vil etter NVEs vurdering utgjøre et godt beslutningsgrunnlag, også for prosjekter i norsk innlandsterreng.

Annen forurensing

Norges Miljøvernforbund anfører at planområdet til dels består av sure bergarter, og de mener at det derfor må stilles krav om prøver fra områdene som blir berørt av en ev. utbygging. Når det gjelder forurensning, viser NVE til kulepunkt én under «Annen forurensing», hvor det stilles krav til kilder til forurensning fra vindkraftverket i drifts- og anleggsfasen, herunder mengden av olje i vindturbinene og lagring av olje/drivstoff i forbindelse med anleggsarbeid, skal beskrives. Etter NVEs vurdering er kravet tilstrekkelig til at hensynet til annen forurensing blir ivaretatt i utredningsarbeidet.

3.3.7 Nærings- og samfunnsinteresser

Verdiskapning, reiseliv og turisme

Høgberget hyttegrend og Angvik Bygdelag mener at vindkraftverket ikke vil gi vesentlige inntekter til kommunen eller staten, og at næringslivet i kommune vil være skadelidende for all fremtid. Steinbakken hytteforening mener at eiendomsskatten fra vindkraftverket uansett ikke vil kunne kompensere for bortfall av eiendomsskatt fra de mange planlagte fritidsboligene i området.

Osmarka bygdelag mener at det må tas med i betraktningen at indre deler av Gjemnes kommune vil få redusert attraktivitet og tapte inntekter i form av utflytting og mindre tilflytting.

I kulepunktet under temaet «Verdiskapning» i utredningsprogrammet har NVE stilt krav til at det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke økonomien i berørt kommune, herunder sysselsetting og verdiskapning lokalt og regionalt. Dette skal beskrives både for anleggs- og driftsfasen. Når det gjelder økonomiske virkninger finner ikke NVE grunnlag for å pålegge spesifikke utredninger knyttet til utvikling av priser på bolig- og fritidseiendommer, og påpeker at det er stor usikkerhet knyttet til resultatene fra slike utredninger. Videre poengterer NVE at vurderinger av negative virkninger i hovedsak er basert på faglig skjønn, og at kun enkelte virkninger kan tallfestes eller verdsettes i økonomisk forstand. Etter NVEs vurdering er det stor usikkerhet knyttet til å tallfeste økonomiske tap som følge av vindkraftutbygging. NVE finner det ikke beslutningsrelevant å be om utredninger knyttet til dette.

Flere av høringsinstansene er bekymret for muligheten til å fortsette med jakt i og ved det planlagte vindkraftverket. Gjemnes kommune stiller spørsmål om hvorfor det er anført at reiselivsnæringen og utmarksbasert virksomhet skal beskrives «kortfattet». Kommunen anbefaler at «kortfattet» strykes, og at jakt må vurderes spesielt under utmarksnæring. De ber om at regional og lokal viltforvaltning kontaktes.

Under temaet «Reiseliv og turisme» står det at reiselivsnæringen i området skal beskrives kortfattet, og at tiltakets mulige virkninger for reiseliv og turisme skal vurderes. Under «*Fremgangsmåte*» i

samme punkt presiseres det blant annet at: «*vurderingene bør baseres på informasjon innhentet hos lokale myndigheter, reiselivsnæringen og andre relevante informasjonskilder...(..)*». NVE mener at kravene til utredning av verdiskapning, reiseliv og turisme er ivaretatt her. Videre er virkninger for jakt spesielt ivaretatt under temaet «Landbruk», hvor det fremkommer under *Fremgangsmåte* at lokale og regionale landbruksmyndigheter bør kontaktes for innsamling av informasjon om nåværende og planlagt arealbruk til landbruksformål. NVE viser videre til temaet «Verdiskapning», hvor det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke økonomien i berørt kommune, herunder sysselsetting og verdiskapning lokalt og regionalt, og lokale/regionale myndigheter og lokalt/regionalt næringsliv skal kontaktes for innsamling av relevant informasjon. Etter NVEs vurdering er disse kravene tilstrekkelige for å gi en tilfredsstillende vurdering av jakt som utmarksbasert virksomhet i og ved planområdet. NVE ber tiltakshaver om å merke seg innspillene fra høringsinstansene.

Landbruk

Gjemnes kommune ber om at lokale og regionale landbruksmyndigheter må kontaktes, ikke «bør», som det fremgår i forslag til utredningsprogram i meldingen fra tiltakshaver.

NVE viser til temaet "Landbruk" i utredningsprogrammet, der det står at det skal gjøres en kortfattet vurdering av tiltakets eventuelle virkninger for jord- og skogbruk, herunder beite og jakt. Vurderingen skal omfatte alle relevante virkninger. NVE viser videre til kulepunkt fire under "Prosess og metode", der det står at tiltakshaver skal kontakte regionale myndigheter og berørt(e) kommune(r) i utredningsarbeidet. NVE ber tiltakshaver merke seg innspillet fra Gjemnes kommune, og forutsetter at tiltakshaver tar kontakt med relevante myndigheter.

Luftfart og kommunikasjonssystemer

Gjemnes kommune ber om at det kontrolleres at beskrivelsen av luftfart og kommunikasjonssystemer er tilstrekkelig for anlegget på Vetafjellet. NVE vil her vise til at både Forsvarsbygg, Avinor og Luftfartstilsynet er høringsinstanser i alle vindkraftsaker, og NVE legger til grunn at uttalelser fra de ulike instansene, sammen med fagrapportene, er tilstrekkelig for å kunne vurdere virkningene for luftfart og kommunikasjonssystemer.

3.3.8 Annet

Hyttebygging

Flere av høringsinstansene er bekymret for fremtidig hyttebygging i området. NVE viser til kulepunkt en under tema "Reiseliv og turisme" hvor det står at tiltakets mulige virkninger for reiseliv og turisme, herunder hytteturisme, skal vurderes.

Vinterbrøytet vei

Nesset kommune ber om at virkningene av en vinterbrøytet vei fra Gammelsetra til Kjerringlia må synliggjøres og det må utarbeides et kart som viser 2,5 km avstandssone fra vinterbrøytet vei. Bakgrunnen for dette er mht. lov om motorferdsel i utmark. Nesset kommune gir i dag hytteeiere som har fritidseiendommer lengre enn 2,5 km fra brøytet bilveg anledning til å benytte egen snøscooter til transport av varer og utstyr til hytta, jf. Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vann, § 5 c.

NVE vil her vise til kulepunkt to under «Prosess og metode», hvor det settes krav om at virkningene av bl.a. adkomstvei skal omfattes i utredningen av temaene som er fastsatt i dette programmet. NVE

legger til grunn at virkninger av vinterbrøytet vei mht. Nesset kommunes ønsker ivaretas under temaet «Friluftsliv og ferdsel».

Nedleggelse av anlegget

Angvik Gamle Handelssted stiller spørsmål om nedleggelse og fjerning av anlegget. NVE vil i denne sammenheng vise til NVEs faste konsesjonsvilkår om nedleggelse. Ved en eventuell konsesjon skal konsesjonær innen utgangen av 12. driftsår for anlegget oversende NVE et forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og tilbakeføring av området ved utløp av driftsperioden, jf. energilovforskriften § 3-4 d. NVE viser videre til kulepunkt åtte under tema «Infrastruktur og nettilknytning» og mener høringsinstansens krav blir ivaretatt.

Klimaregnskap

Norges Miljøvernforbund påpeker at planområdet i Kjerringlia består av diffuse kanter av vann og myrområder, og de mener at veier, oppstillingsplasser og turbinfundamenter vil føre til drenering av myrene. NMF mener dette vil redusere CO₂ som er bundet i myrene og frigjøre metangasser, som igjen er skadelig for klima. På bakgrunn av dette, mener NMF at tiltakshavers argumentasjon om CO₂-reduksjon ikke er holdbart.

NVE vil ikke pålegge tiltakshaver å utarbeide et klimaregnskap mht. ev. reduksjon av myrområder og frigjøring av metangasser, men viser til kulepunkt tre under «Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket» der det står at det skal redegjøres for hvordan vindkraftprosjektet kan vurderes som et klimatiltak.

4 Klima- og miljødepartementets merknader til NVEs utkast til utredningsprogram

NVE forela Klima- og miljødepartementet et utkast til utredningsprogram 23.6.2015. Det framgår av brev av 29.5.2015 at Klima- og miljødepartementet ikke har merknader til NVEs utkast til utredningsprogram.

5 Tematisk konfliktvurderinger

5.1 Generelt om tematiske konfliktvurderinger

Tematiske konfliktvurderinger ble behandlet i Stortingsmelding nr. 11 (2004-2005) Sametingets virksomhet i 2003. Følgende temaer inngår i konfliktvurderingene: naturmiljø, kulturmiljø og landskap (Miljødirektoratet og Riksantikvaren), reindrift – (Reindriftsforvaltningen) og forsvarets interesser (Forsvarsbygg).

Prosjektene kategoriseres etter følgende generelle karakterskala:

Kategori A: Ingen konflikt

Kategori B: Mindre konflikt

Kategori C: Middels konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel mindre justeringer av parken som flytting/fjerning av et mindre antall vindturbiner. Eventuelt et område med stor verdi men stor usikkerhet om konfliktgrad, men hvor sektormyndighet tror konfliktgraden vil være stor ("føre var").

Kategori D: Stor konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel omfattende justeringer av parken som flytting/fjerning av et større antall vindturbiner.

Kategori E: Svært stor konflikt. Avbøtende tiltak vil ikke kunne redusere konflikt.

5.2 Tematisk konfliktvurdering av tiltaket

Forsvarsbygg skriver i brev av 20.4.2015 at det ikke er avdekket forhold som tilsier at prosjektet kommer i konflikt med forsvaret installasjoner og gir derfor tiltaket **kategori A**.

Miljødirektoratet og Riksantikvaren har ikke kommet med tematisk konfliktvurdering til tiltaket.

6 Innkomne merknader

Det har kommet inn 27 høringsuttalelser til meldingen med forslag til utredningsprogram for Kjerringlia vindkraftverk. Under følger en sammenfatning av disse med fokus på merknader som er relevante for utredningsprogrammet.

6.1 Lokale myndigheter

Gjemnes kommune skriver i brev av 21.5.2015 at kommunestyret har behandlet saken den 19.5.2015. I saksutredningen fremmes følgende merknader;

Generelle merknader

Kommunen påpeker at det kunne vært en fordel om de hadde hatt en senere høringsfrist enn øvrige høringsinstanser, dette fordi de ønsker kjennskap til innholdet i lokale høringsuttalelser før de uttaler seg. Når det gjelder unntak for reguleringsplan for tiltaket, mener kommunen at både vindkraftverket, nettilknytningen og adkomstveien vil være omfattende tiltak å dispensasjonsbehandle, og de mener det vil være en fordel om videre fremdrift tilsier at tiltaket kan vurderes ved planlagt rullering av kommuneplanen.

Med hensyn til kommunens medvirkning i saken, påpeker administrasjonen at det er viktig at beslutningen om bygging eller skrinlegging av prosjektet fattes først etter at nødvendige utredninger foreligger.

Merknader til utredningsprogrammet

- Kommunen mener at erfaringer fra større vindkraftverk tilsier at mellomlagring og ev. deponering av overskuddsmasser må utredes, da spesielt mht. veier, oppstillingsplasser og fundamentgroper.
- Kommunen ønsker at aktuelle lag og lokale foreninger kontaktes i utredningsprosessen. Kommunen opplyser om at kontakten kan etableres gjennom kommunen.
- Omfanget av visualiseringer må avklares i samråd med berørte kommuner og grendeutvalg/bygdelag.
- Kommunen savner en henvisning til naturmangfoldloven §§ 8-10.
- Kommunen stiller spørsmålstegn ved hvorfor det er anført at reiselivsnæringen og utmarksbasert virksomhet skal beskrives «kortfattet». Kommunen anbefaler at «kortfattet» strykes, og at jakt må vurderes spesielt under utmarksnæring. De ber om at regional og lokal viltforvaltning kontaktes.

- Ang. fagutredninger for landbruk, anfører kommunen at lokale og regionale landbruksmyndigheter må kontaktes, ikke «bør».
- Ang. luftfart og kommunikasjonssystemer; Det må kontrolleres at beskrivelsen er tilstrekkelig for anlegget på nabofjellet Vetafjellet.

Etter enstemmig vedtak i kommunestyret i Gjemnes kommune ble det vedtatt at Gjemnes kommune ber tiltakshaver om å legge bort planene om vindkraftverk på Kjerringlia, med følgende begrunnelse;

«Fjellområdene på grensa mellom Gjemnes og Nesset er et av de siste større inngrepsfrie naturområdene på Romsdalshalvøya (INON-område). Dette er også et viktig regionalt friluftsområde. Gjemnes kommune ønsker ikke en fragmentering av dette inngrepsfrie området. En vindkraftutbygging på Kjerringlia vil få store negative konsekvenser for reiselivssatsinger, utmarksnæringer, bosetting og trivsel i indre deler av Gjemnes kommune. Det er derfor også massiv motstand mot disse planene i lokalbefolkningen, noe folkemøtet på Osmarka den 25.03.15 var et meget tydelig bevis på. Dersom Eolus Vind Norge AS på tross av dette velger å gå videre med planene, ber Gjemnes kommunestyre om at saksutredningen ovenfor, samt innkomne høringsuttalelser, legges til grunn ved fastsetting av utredningsprogram for tiltaket Kjerringlia vindkraftverk.»

Nesset kommune skriver i brev av 1.6.2015 at kommunestyret har behandlet saken den 21.5.2015. Kommunen mener at NVE i utgangspunktet må avvise meldingen om vindkraftverk på Kjerringlia. Kommunen viser til at de har vært involvert i en rekke vannkraftutbygginger siden 1953, og at utbygging av vindkraftverk heller bør skje i andre kommuner. Kommunen viser videre til Statnetts konsekvensutredning for 420 kV ledningen mellom Brandhol og Istad, som de mener også er relevant for planleggingen av Kjerringlia vindkraftverk.

Kommunen mener følgende bør utredes i en ev. konsekvensutredning;

- Det bør lages egne utredninger for de ulike terrenginngrepene, herunder veitrasé, nettilknytning og planområdet. Nesset kommune mener at det vil være en fordel at nettilknytningen til vindkraftverket blir avklart først slik at virkningene kan synliggjøres trinnsvis.
- Veitraseen fra Dalasetra til Kjerringlia må visualiseres.
- Virkningene for friluftslivet i området må utredes.
- Det må gjøres en detaljert kartlegging av arter i planområdet og i veitraseen.
- Virkningene av en vinterbrøytet vei fra Gammelsetra til Kjerringlia må synliggjøres og det må utarbeides et kart som viser 2,5 km avstandssone fra vinterbrøytet vei.

Bakgrunnen for ønske om utredning knyttet til vinterbrøytet vei, er mht. lov om motorferdsel i utmark. Nesset kommune gir i dag hytteeiere som har fritidseiendommer lengre enn 2,5 km fra brøytet bilvei anledning til å benytte egen snøscooter til transport av varer og utstyr til hytta, jf. Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vann, § 5 c.

6.2 Regionale myndigheter

Fylkesmannen i Møre og Romsdal skriver i brev av 12.5.2015 at de mener det er behov for en kartlegging av naturmangfold både innenfor planområdet, og i tilgrensende områder. Videre ønsker de at hekkelokalteter, og fuglenes bevegelsesmønster utenom hekketida, kartlegges. De viser til at det i grenseområdet mellom Gjemnes og Nesset tidligere er gjennomført en del kartlegging av

naturmangfold, men at dette i liten grad berørte de områdene som Kjerringlia vindkraftverk er planlagt i. Etter fylkesmannens vurdering er behovet for undersøkelser av naturmangfoldet størst i Nesset kommune, hvor det er planlagt en ny vei. De viser til at det i 2012 ble gjort en kartlegging av naturmangfold i Nesset kommune, som konkluderte med at det faglige grunnlaget for et dekningskart var for dårlig.

Fylkesmannen viser til naturreservatet Vetafjellet, som ligger like vest for Kjerringlia. Undersøkelser av naturmangfoldet i dette området har dokumentert en rekke lavarter som er avhengige av gammel skog, kombinert med regn og fukt. Det skal ha blitt konkludert med at området har en særskilt vitenskapelig verdi pga. den rike lavfloraen. En mindre del av den vestvendte siden av Kjerringlia skal også ha blitt undersøkt.

Fylkesmannen anbefaler at det i konsekvensutredningen blir lagt spesielt vekt på naturtypekartlegging etter nasjonal kartleggingsmetodikk. Og de mener at dette er spesielt viktig i den delen av Kjerringlia hvor det er planlagt en ny vei. Fylkesmannen anbefaler at det blir valgt en biolog med gode artskunnskaper om lav og moser.

Fylkesmannen har ingen særskilte kommentarer knyttet til støy og forurensing.

Fylkesmannen ber om at virkninger mht. reduksjon av inngrepsfrie områder utredes, og minner i den sammenheng om retningslinjene i Fylkesdelplan for inngrepsfrie områder i Møre og Romsdal.

I følge Fylkesmannen må influensområdet til vindkraftverket regnes som et regionalt friluftsområde, og de ber om at bruken av området kartlegges nærmere og at virkningene for friluftsliv utredes.

Når det gjelder virkninger for landskap, ber fylkesmannen om at dette visualiseres gjennom fotoillustrasjoner. De påpeker at vindturbinene vil bli inntil 220 meter høye, og ber om at dette legges til grunn i visualiseringene. Videre ber de om at tiltakshaver samarbeider med kommunene om å finne de beste fotopunktene i området.

Fylkesmannen ber om at det gjøres rede for ny vegbygging og utbedring av den eksisterende veien. Søknaden bør også omtale transportløsninger og transportrute inn i planområdet, herunder hvilken havn som skal brukes dersom vindturbinene skal fraktes med båt.

Fylkesmannen mener at virkninger for landbruk vil være en del av konsekvensutredningen, og påpeker at seter- og beitebruk da er særlig aktuelt i dette området, men at også andre former for landbruk må utredes, herunder næringsvirksomhet knyttet til for eksempel jakt og fiske.

Til slutt ber fylkesmannen om at utredningsprogrammet skal stille krav om at berørte interesser blir kontaktet underveis i utredningsarbeidet. De anbefaler at aktuelle lag og foreninger tas med i prosessen.

Møre og Romsdal fylkeskommune skriver i brev av 13.5.2015 at de ikke har vesentlige merknader til det foreslåtte utredningsprogrammet i meldingen om Kjerringlia vindkraftverk. De viser for øvrig til pkt. 6.1, Metode for konsekvensutredning, og påpeker at virkninger både i anleggsperioden og i drift må beskrives.

Videre ønsker fylkeskommunen at utredningsprogrammet må være tydeligere når det gjelder fremdriftsplan og medvirkning. Fylkeskommunen mener dette burde vært klargjort allerede før høringen av meldingen, slik at høringsinteressene kunne fått et konkret signal på hvilket stadium i prosessen det vil legges til rette for medvirkning, og hva slags type innspill som ønskes.

Fylkeskommunen skriver at det ikke finnes noen kjente automatiske kulturminner i eller ved planområdet, men de viser til at vindkraftverket er et visuelt inngrep som også kan virke inn på større avstander. Fylkeskommunen vurderer området til å ha middels høyt potensial for automatisk fredete kulturminner, og vil stille krav om registrering av kulturminner dersom det gis konsesjon til prosjektet. I vurderingen av potensial for funn av automatisk fredete kulturminner har de skilt mellom vindkraftverket, adkomstveien og de ulike alternativene for nettilknytning. Etter fylkeskommunens vurdering vil nettilknytningsalternativ nr. 3 ha mest potensial for konflikt med kulturminner. Fylkeskommunen gjøre videre oppmerksom på at det finnes tradisjoner for samisk bosetting i området rundt Fagervatnet.

Fylkeskommunen påpeker at vindkraftverket er planlagt i et område med lite tekniske inngrep, og som har en viss verdi som regionalt friluftsområde, og at dette er tema som de kommer til å vektlegge når de skal ta stilling til prosjektet. Videre ber de om at det i konsesjonssøknaden gjøres en vurdering av temaet at jaktbart vilt, som for eksempel ryper, kan kollidere med vindturbinene.

Fylkeskommunen ønsker ikke å ta stilling til prosjektet før det foreligger en konsesjonssøknad på høring.

Statens vegvesen skriver i brev av 8.4.2015 at kryss/avkjørsel til fylkesveg 62 vil bli berørt ved en etablering av Kjerringlia vindkraftverk. Statens vegvesen viser til at krysset ikke er iht. dagens krav, og at tiltaket utløser behov for utbedring på grunn av økt/endret bruk. Krysset må tilfredsstille dagens krav til geometrisk utforming og frisikt iht. N100 og V121 før det kan iverksettes trafikkgenererende anleggsarbeid. Det vises videre til at fylkesveg 62 på denne strekningen har en fartsgrense på 80 km/t, med forholdsvis stor trafikk. Statens vegvesen understreker at de har en svært streng holdning til nye avkjørsler eller utvidet bruk, jf. *Rammeplan for avkjørsler i Møre og Romsdal*. De anbefaler derfor at krysset blir regulert gjennom reguleringsplan, og ev. å vurdere å flytte krysset slik at nødvendig frisikt og møtesikt ivaretas. Videre mener Statens vegvesen at det bør etableres en passeringslomme på sørsiden av FV62. Avslutningsvis skriver Statens vegvesen at utbedring/flytting av krysset bør inngå som et rekkefølgekrav ved en ev. konsesjon til Kjerringlia vindkraftverk.

6.3 Sentrale myndigheter

Forsvarsbygg skriver i brev av 20.4.2015 at de har vurdert planene om Kjerringlia vindkraftverk mht. Forsvarets faste infrastruktur som radarinstallasjoner og radiolinjer, og Luftforsvarets bruk av luftrommet. Etter Forsvarsbyggs vurdering vil ikke tiltaket påvirke Forsvarets interesser, og Kjerringlia vindkraftverk gis kategori A etter skala for tematisk konfliktvurdering.

Miljødirektoratet skriver i brev av 13.5.2015 at de mener at meldingen, sammen med NVEs mal for utredningsprogram, dekker godt opp for hva som bør utredes videre. Miljødirektoratet ønsker imidlertid å påpeke at det er utarbeidet en ny veileder for kartlegging og verdsetting av friluftsliv, og de ber derfor om at Miljødirektoratets veileder M98-2013 *Kartlegging og verdsetting av friluftsområder* legges til grunn for fagutredningen om friluftsliv. Miljødirektoratet ber videre om at 1-2015 *Veileder for vurdering av landskapsvirkninger ved utbygging av vindkraftverk* benyttes når landskapsvirkningene skal utredes.

Miljødirektoratet viser til at det ikke foreligger noen plan for måling av vindforholdene i området, utover den nasjonale kartleggingen som er gjort av Kjeller Vindteknikk på oppdrag av NVE. Miljødirektoratet mener at denne kartleggingen ikke er tilstrekkelig detaljert for å bygge

vindkraftverk, og mener det burde være et krav om at vindressursene kartlegges i forbindelse med søknaden.

Sametinget skriver i brev av 15.5.2015 at de finner det sannsynlig at det kan være samiske kulturminner i planområdet, og ønsker å foreta en befaring før endelig uttalelse kan gis.

Sametinget utdyper sin vurdering av potensiale for automatisk fredete kulturminner i brev av 2.7.2015. Basert på opplysninger om Fagervatnet, en registrering av et fangstanlegg mellom Vetavatn og Dalasetra registrert i Askeladden, og en vurdering av topografi i planområdet, vurderer Sametinget potensialet for automatisk fredete samiske kulturminner i området til middels.

6.4 Nettselskaper

Istad Nett AS skriver i brev av 16.4.2015 at aktuelle tilknytningspunkt i 132 kV-nettet er Istad transformatorstasjon, 132 kV-ledningen Istad – Brandhol, Brandhol transformatorstasjon eller 132 kV-forbindelsen Brandhol – Rensvik.

Istad Nett AS er utredningsansvarlig for regionalnettet i Møre og Romsdal. De ser på nåværende tidspunkt ingen spesielle utfordringer mht. nettkapasitet ved tilknytning av Kjerringlia vindkraftverket. Istad Nett AS forutsetter at tiltakshaver sammenligner de ulike trasé- og tilknytningsalternativene mht. investeringskostnader, tapskostnader og virkninger for miljø. Videre understreker Istad Nett AS at en mulig sanering av 132 kV-forbindelsen Brandhol – Rensvik bør hensyntas i vurderingene.

6.5 Tekniske instanser

Avinor skriver i brev av 13.5.2015 at planområdet til Kjerringlia vindkraftverk ligger ca. 34 km øst fra Molde lufthavn Årø. Og ca. 31 km sør for Kristiansund lufthavn Kvernberget. I følge Avinor vil Kjerringlia vindkraftverk ikke berøre restriksjonsplanene for disse to lufthavnene eller ha virkninger for eksisterende inn- og utflygingsprosedyrer.

Avinor skriver at Kjerringlia vindkraftverk ev. vil bli liggende øst for og utenfor Molde trafikkinformasjonszone, og Avinor forventer ingen konflikter med VFR-ruter eller ventemønstre i dette området.

Avinor viser til at vindturbiner kan utgjøre hindringer for luftfarten for selskaper som opererer med lavtflygende fly eller helikopter. Avinor anbefaler derfor tiltakshaver å kontakte selskaper som opererer med slike luftfartøy.

Avinor presiserer at tiltaket ikke vil få noen virkning på Avinors tekniske systemer, verken på radiokommunikasjons-, radionavigasjons- eller radaranlegg i området.

Til slutt i uttalelsen gjør Avinor oppmerksom på at for vindturbiner gjelder følgende regelverk;

Rapportering og registrering av luftfartshinder til Statens kartverk i medhold av kapittel II i *Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder av 15.07.2014* og Merking av luftfartshinder i medhold av kapittel III i samme forskrift.

Norkring skriver i e-post av 8.5.2015 at de vurderer at det er liten sannsynlighet for at det omsøkte vindkraftverket vil påvirke mottak av TV- og radiosignaler i området. De skriver at grunnen til dette er at det ikke bor noen fastboende i umiddelbar nærhet til planområdet. Norkring påpeker at de imidlertid er usikre på hvordan innvirkningen vil bli for beboere i Vistdalen, og viser til at disse kan ta imot signaler fra Norkrings hovedsender på Reinsfjellet uten direkte sikt. Hvis det i ettertid skulle vise seg

at det oppstår forstyrrelser på mottak av TV- og radiosignaler i området grunnet vindkraftverket, ber Norkring om at de ev. får komme tilbake til saken. Det kan da være påkrevd å etablere ekstrasendere.

6.6 Interesseorganisasjoner

Norges Miljøvernforbund (NMF) skriver i brev av 14.5.2015 at de mener NVE primært må anmode tiltakshaver til å trekke planene om Kjerringlia vindkraftverk, subsidiært må det stilles strenge og konkrete krav til konsekvensutredningen.

Etter NMFs oppfatning må miljøinformasjonsloven komme til anvendelse i forbindelse med konsekvensutredningen, da det her stilles krav til oppdatert kunnskap for relevante tema. NMF ber om at dette fremkommer i utredningsprogrammet.

NMF påpeker at planområdet i Kjerringlia består av diffuse kanter av vann og myrområder, og de mener at veier, oppstillingsplasser og turbinfundamenter vil føre til drenering av myrene. NMF mener dette vil redusere CO₂ som er bundet i myrene og frigjøre metangasser, som igjen er skadelig for klima. På bakgrunn av dette, mener NMF at tiltakshavers argumentasjon om CO₂-reduksjon ikke er holdbart.

NMF viser til at det ikke er foretatt vindmålinger i området, men at det er gjort et estimat ut fra vindressurskartet for Norge. NMF mener at generelt har det vist seg at vindkraftprosjekter har ca. 20 % lavere produksjon enn hva som oppgis i meldinger og søknader, og de mener derfor at utredningsprogrammet må stille krav om konkrete vindmålinger.

Fordi planområdet til dels består av sure bergarter, mener NMF at det må stilles krav om prøver fra områdene som blir berørt av en ev. utbygging. Videre mener NMF at det må gjennomføres grunnundersøkelser for å beregne massebehovet mht. tyngre anleggstransport.

NMF viser til at de ikke har funnet informasjon i meldingen om planområdets areal, lengde på internveiene eller arealbeslag. NMF mener dette må oppgis i søknaden.

Når det gjelder turbinleverandørens standarder for adkomstvei, internveier og oppstillingsplasser, mener NMF at dette må legges til grunn for visualiseringer og vurderingene av naturinngrep. Herunder mener NMF at skjæringer og fyllinger i bratt terreng skal visualiseres i konsekvensutredningen.

NMF mener at eksisterende beregningsmodeller for støy er dårlig tilpasset norsk innlandsterreng, og at støyberegninger har vist seg å være upålitelige.

Når det gjelder fotorealistiske visualiseringer av vindkraftverket, mener NMF generelt at visualiseringer med hvite turbiner mot hvit bakgrunn i pent vær, uten at endelig løsning mht. turbinstørrelse er fastsatt, er lite seriøst. De mener videre at det i forbindelse med visualiseringene bør oppgis hvilke objektiv og databrikke for kameraet som er benyttet. Videre ønsker NMF at bruk av hinderlys på turbinene visualiseres.

Osenvassdraget Fiskelag skriver i brev av 12.5.2015 at Kjerringlia vindkraftverk vil berøre regionalt viktige inngrepsfrie arealer i Gjemnes og Nesset kommuner. Foreningen er imot det planlagte prosjektet, og viser til at Statnett SF tidligere har skrinlagt et trasealternativ for 420 kV-ledningen Brandhol - Istad av hensyn til inngrepsfrie naturområder, landskap og friluftsliv.

Osenvassdraget Fiskelag viser til at Osenvassdraget er et av de få uberørte laksevassdragene i Sør-Norge, og at den uberørte naturen er årsaken til at mange velger dette området som reisemål. Foreningen mener at et vindkraftverk i området vil forringe området og gjøre vassdraget mindre

attraktivt. Videre viser de til de rødlistede artene ål og elvemusling i vassdraget, og de mener at forekomster av disse artene må tas med i de miljømessige vurderingene av prosjektet.

6.7 Privatpersoner/grunneiere/hytteforeninger/andre

Anne Aamodt og Erlend Grell skriver i brev av 15.5.2015 at de bor på Kårhaugen ved Blikåsen, og at de ikke ønsker at Kjerringlia vindkraftverk blir bygget. De viser til at området er uberørt, og at dette er en av grunnene til at de ønsker å bo og drive gårdsdrift her. De har utsikt til Kjerringlia fra gården, og bruker områdene i fjellene til rekreasjon og friluftsliv. Videre har de sau på beite i området. Aamodt og Grell er bekymret for visuelle virkninger, støy og skyggekast fra det planlagte vindkraftverket. De viser til at både dyr og mennesker kan bli stresset som følge av vindkraftverket, jf. wind turbine syndrome, og understreker at de ønsker å beholde det uberørte området, også mht. turisme og opplevelsesaktiviteter.

Aamodt og Grell påpeker at vindkraftverket vil være synlig fra lange avstander. De mener at mange opplever vindkraft som forstyrrende og stygt, og at dette påvirker livskvaliteten.

Paret driver med sau, geit og hest, og ca. 350 sauer går på beite i området på sommerhålvåret. De tror at sauene vil trekke nedover veiene til «feil side» av fjellet dersom Kjerringlia vindkraftverk bygges ut. Hestene på gården brukes av elevene ved Høgtun Folkehøgskole.

Aamodt og Grell understreker at de er forkjempere for miljø, men at de mener at vindkraft ikke er et miljøvennlig alternativ. De viser bl.a. til inngrep i naturen, virkninger for naturmangfold, umoden teknologi, mangel på lønnsomhet, og usikkerhet knyttet til lavfrekvent støy/infralyd. Paret mener at vannkraft er et bedre alternativ, med langt færre negative virkninger.

Ola Aspås skriver i brev av 15.5.2015 at området i og ved Kjerringlia er et område med høy verdi, som i alle år har vært brukt til jakt, fiske, fotturer og friluftsliv. Han viser til flere naturreservat i nærheten, og mener at disse har liten effekt dersom det ikke sees i sammenheng med naturen rundt dem. Videre viser Aspås til at det i området finnes gammelt kulturlandskap og kulturhistorie med flere seterstøler, og at det finnes et stort antall fritidsboliger i området. Aspås mener at hyttene og hyttetomtene vil falle kraftig i verdi som følge av et vindkraftverk i nærheten, da ingen ønsker å kjøpe hytte med et vindkraftverk som nabo. Det samme mener han vil skje med private husstander og boligområder, da spesielt eiendommer med direkte utsyn til Kjerringlia.

Aspås viser til at inntil nylig var skog- og fjellområdet Storfjellet-Åbakkfjellet eid av Statskog SF. Sammen med området Kjerringlia-Vetafjellet, ga dette et likeverdig tilbud til allmenheten mht. storvilt- og småviltjakt. Nå er Storfjellet-Åbakkfjellet kjøpt av private eiere, som planlegger å starte opp med jaktturisme i området. Aspås mener at et vindkraftverk på Kjerringlia vil kunne ødelegge for verdien av jaktturisme i Storfjellet-Åbakkfjellet, og i tillegg vil allmenheten kunne miste to fullgode områder for jakt og friluftsliv i løpet av kort tid, da han mener at Kjerringlia som jakt- og friluftsområde vil bli tilintetgjort dersom det bygges vindkraftverk der. Aspås stiller spørsmål ved om vindkraftverket vil kunne påvirke hjortetrekk og trekk av storvilt gjennom området.

Aspås ber om at planene om Kjerringlia vindkraftverk trekkes, da han mener at tiltaket vil være et uopprettelig naturinngrep i et uberørt kystfjell-landskap.

Hugo Haltvik skriver i brev av 16.4.2015 at han bruker området på Romsdalshalvøya til tur, jakt og fiske, og han mener at området er viktig å ta vare på, også for kommende generasjoner. Haltvik fremhever at området er meget godt egnet til fiske og friluftsliv, spesielt fordi det er så lett tilgjengelig. Videre vises han til flere hekkefugler i området, som fjellvåk, lirype, fjellrype, lom, heilo og ugler.

Haltvik er bekymret for at de mest sårbare av disse artene ikke vil tåle ev. forstyrrelser fra et vindkraftverk. Videre fremhever Haltvik at skogene rundt planområdet er en god biotop for orrfugl, og viser til at terrenget er godt egnet for småviltjakt med hund. I følge Haltvik er det er en voksende elgstamme i området. Haltvik skriver avslutningsvis at han er imot prosjektet, og at han mener det vil være bedre med hensyn til naturmangfold og friluftsliv å oppgradere eksisterende vannkraftverk enn å bygge nye vindkraftverk.

Olaf Holm skriver på vegne av seg selv og 13 andre hytteeiere i området i brev av 15.5.2015 at de er imot planene om et vindkraftverk på Kjerringlia. De mener at området Kjerringlia/Skredin er et unikt og uberørt fjellområde, som benyttes til friluftsliv og rekreasjon hele året. Holm m/flere mener at et vindkraftverk med tilhørende veinett vil hindre området for all friluftsliv, og at høyden på vindturbinene vil være visuelt sjenerende.

Duelva Hytteeierlag, v/ Conrad Hov Gjendem, skriver i brev av 14.5.2015 at de er negative til planene om vindkraftverk på Kjerringlia, bl.a. mht. høyden på vindturbinene. De mener dette vil gi visuelle virkninger, og redusert bruksverdi for de som har hytte på andre siden av Fosterlågen. Hytteeierlaget er videre bekymret for virkninger for naturmangfoldet i området, og da spesielt fuglelivet. Videre frykter hytteeierlaget at dersom vindkraftverket får konsesjon, vil det kunne utvides på sikt, og dermed medføre en ytterligere reduksjon av hytteområdets attraktivitet.

Høgberget hyttegrend v/Øystein Angvik skriver i brev av 8.5.2015 at Høgberget hyttegrend er et hyttefelt på 30 tomter lokalisert på Fagerlia. De skriver videre at hyttegrenda er et fredelig alternativ til de mer «urbane» hyttefeltene som er lokalisert i forbindelse med skidestinasjoner og handelssentrum. Kvalitetene ved Høgberget hyttegrend er knyttet til fred og ro i naturskjønne omgivelser med umiddelbar nærhet til turmål. Hyttegrenda ønsker å i minst mulig grad berøre området de er etablert i, og viser til at de har en forholdsvis streng reguleringsplan med klare retningslinjer for hvordan hyttene skal se ut med tanke på å bevare fjellandskapet på en best mulig måte. Det vises til at hyttene har panoramautsikt mot sør, hvor Kjerringlia er et av de fremste fjellpartiene.

Høgberget hyttegrend skriver at de er i startgropa for etablering av hyttefeltet. De har etablert infrastruktur, og satt opp én hytte så langt. I tillegg til dette er det solgt tre hytter. Det er hittil investert fem millioner kroner i opparbeidelse av hyttefeltet, og de mener de er helt avhengige av den omkringliggende naturen som salgsargument for å kunne videreutvikle hyttefeltet. Høgberget hyttegrend mener at en etablering av Kjerringlia vindkraftverk vil være katastrofalt for deres videre utvikling av hyttefeltet.

Høgberget hyttegrend viser til høringsuttalelsen fra Angvika bygdelag og støtter denne 100 % da de frykter at en utbygging av Kjerringlia vindkraftverk vil ødelegge for reiselivssatsingen i området. De skriver videre at de frykter at de vil miste potensielle kjøpere dersom vindkraftverket blir etablert, og de ønsker å bevare det inngrepsfrie området ved Kjerringlia og Tverrfjellet. De mener videre at vindkraftverket ikke vil gi vesentlige inntekter til kommunen eller staten, og at lokalbefolkningen og næringslivet vil være skadelidende i all fremtid. Høgberget hyttegrend ber om at Eolus Vind AS trekker sine planer om Kjerringlia vindkraftverk.

Steinbakken hytteforening v/Erik Husby Pettersen skriver i brev av 14.5.2015 at de er imot planene om Kjerringlia vindkraftverk, og de ber om prosjektet skrinlegges. De viser til meldingen om Kjerringlia vindkraftverk, hvor tiltakshaver oppgir at de ikke er kjent med at det er registrert viktige friluftsområder i området, og at de heller ikke er kjent med hytteområder som vil bli berørt. Steinbakken hytteforening viser til at en rekke hytteområder vil bli direkte berørt av det planlagte vindkraftverket, og de mener at tiltaket vil kunne redusere attraktiviteten til hytteområdene betraktelig.

Foreningen påpeker at vindkraftverket er planlagt ca. 640 moh., og de mener at vindturbinene vil være til visuell sjenanse for fastboende og fritidsboliger, hindre solforhold, og medføre skyggekast og støy. Det vises videre til at det planlagte vindkraftverket vil ligge midt i et attraktivt tur- og friluftsområde, med et rikt plante-, dyre- og fugleliv. Det vises videre til at Vetafjellet og Åbakkfjellet naturreservat ligger like i nærheten av planområdet.

Foreningen viser videre til bade- og fiskemuligheter i Forsterlågen og det statlige friluftsområdet Osen, hvor det finnes en rekke populære turområder. Foreningen mener at disse områdene ikke vil være like attraktive dersom Kjerringlia vindkraftverk blir realisert.

Når det gjelder økte kommunale inntekter i form av eiendomsskatt fra vindkraftverket, mener hytteforeningen at eiendomsskatten uansett ikke vil kunne kompensere for bortfall av eiendomsskatt fra de mange planlagte fritidsboligene i området.

Angvik Bygdelag skriver i brev av 12.5.2015 at Angvik Bygdelag er et fellesorgan for befolkningen og næringslivet i Angvik, og at Langvassdalen og områdene ved Kjerringlia er deres viktigste friluftsområde. De viser til at Kjerringlia ligger sentralt i et større sammenhengende naturområde på Romsdalshalvøya, med både fiskevatn og biotoper for rype og skogsfugl.

Angvik Bygdelag er bekymret for at Kjerringlia vindkraftverk vil medføre store tilførselsveier, og nettilknytning som skjærer tvers igjennom det inngrepsfrie området. Bygdelaget mener at det er grunn til å anta at utbyggingen vil bli vesentlig større enn hva som er forhåndsmeldt dersom søker først får konsesjonen.

Når det gjelder det inngrepsfrie naturområdet ved Kjerringlia, viser bygdelaget til Statnetts konsekvensutredning fra 2002 i forbindelse med søknad om kraftledningstrasé mellom Brandhol og Istad. I følge bygdelaget vurderte Statnett den gang at alternativet over Kjerringlia og Fagervatnet var for konfliktfylt mht. inngrepsfrie naturområder, landskap og friluftsliv. Bygdelaget er bekymret for at en realisering av Kjerringlia vindkraftverk vil medføre at det uberørte naturområdet blir fragmentert.

Bygdelaget viser videre til at fjellområdet mellom Gjemnes og Nettet kommuner er klassifisert som regionalt friluftsområdet. Området er lett tilgjengelig, og mye brukt både sommer og vinter, og da spesielt områdene ved Kjerringtjønnene, Tverrfjellet/Skredin og Kjerringlia. Bygdelaget mener at et inngrep i området vil gi negative virkninger for friluftslivet, og understreker at det er svært viktig at dette friluftsområdet ikke ødelegges.

Når det gjelder visuelle virkninger av Kjerringlia vindkraftverk, er bygdelaget bekymret for at vindkraftverket kan bli dominerende og synlig fra store områder, og være ødeleggende for opplevelsesverdien av naturen og omgivelsene i området.

Angvik Bygdelag skriver videre at de er bekymret for støy fra vindkraftverket, og da spesielt lavfrekvent støy for områder inntil tre kilometer unna planområdet.

Det vises videre til i høringsuttalelsen at Kjerringlia er en god biotop og hekkeområde for rype og skogsfugl, og det foregår mye rype- og småviltjakt i området. Videre skal området være biotop for hjort og elg. Fjellområdene mellom Gjemnes og Nettet er også viktige beiteområder for sau, med ca. 1000 sauer på sommerbeite.

Bygdelaget stiller spørsmålsteget ved om det planlagte vindkraftverket kan komme i konflikt med luftfarten i området, herunder ambulanshelikoptertrafikk mellom Molde sykehus og St. Olavs hospital i Trondheim. Bygdelaget påpeker også at Forsvaret har installasjoner på Vetafjellet, ca. to km

fra Kjerringlia, og stiller spørsmål ved om disse installasjonene vil påvirkes av et ev. vindkraftverk i området.

Angvik Bygdalag skriver videre at de er spesielt bekymret for stedene Osmarka (Heggem), Blikåasen, Aspåsen og Angvik mht. skyggekast, støy og visuelle virkninger. De viser videre til virkninger for hyttebebyggelse i Langvassdalsområdet, Fagerlia og Osmarka.

Avslutningsvis skriver Angvik Bygdalag at de mener at en realisering av Kjerringlia vindkraftverk vil gi store lokale samfunnskostnader, samtidig som lokalsamfunnet vil få minimalt tilbake. Når det gjelder reiselivssatsing i området, mener bygdelaget at et vindkraftverk ikke er forenlig med innsalg av uberørt natur, skog og fjell. Angvik Bygdalag ber om at søker trekker sine planer om vindkraftverk på Kjerringlia.

Osmarka Bygdalag v/Odd Ivar Sannes skriver i brev av 13.5.2015 at fjellområdene på grensen mellom Gjemnes og Nesset er et av de siste større sammenhengende inngrepsfrie naturområdene på Romsdahalvøya. Bygdelaget mener at disse naturområdene er en viktig del av den norske naturarven, og viser til at det er et politisk vedtatt mål å bevare mest mulig av disse inngrepsfrie naturområdene.

Osmarka Bygdalag viser til Statnetts konsekvensutredning fra 2002, i forbindelse med aktuelle traseer for ny 420 kV kraftledning mellom Brandhol og Istad. Statnett skal da ha vurdert at et traséalternativ over Kjerringlia og forbi Fagervatnet var for konfliktfylt mht. inngrepsfrie naturområder, landskap og friluftsliv.

Det vises til i høringsuttaleten at fjellområdet mellom Gjemnes og Nesset er klassifisert som regionalt friluftsområde, og er mye brukt gjennom hele året, og da spesielt områdene ved Kjerringtønnene, Tverrfjellet/Skredin og Kjerringlia. Bygdelaget mener at et vindkraftverk på Kjerringlia vil påvirke mulighetene for friluftsliv både for lokalbefolkningen og tilreisende fra nabokommunene. De viser videre til at Kjerringlia er et viktig hekkeområde for rype- og skogsfugl, og en god biotop for hjort, elg og gaupe.

Osmarka Bygdalag skriver videre at de er spesielt bekymret for stedene Osmarka (Heggem), Blikåasen, Aspåsen og Angvik mht. skyggekast, støy og visuelle virkninger. De viser videre til virkninger for hyttebebyggelse i Langvassdalsområdet, Fagerlia og Osmarka.

Bygdelaget tror at en vindkraftutbygging på Kjerringlia vil være negativt for fremtidig bosetting og reiseliv i området. De viser til at Gjemnes kommune har et fortrinn mht. uberørt natur, rikt dyreliv og rekreasjonsgrunnlag, og at reiselivssatsingen har lagt stor vekt på disse kvalitetene.

Når det gjelder ev. inntekter fra vindkraftverket i form av eiendomsskatt, mener bygdelaget at det må tas med i betraktningen at indre deler av Gjemnes kommune vil få redusert attraktivitet og tapte inntekter i form av utflytting og mindre tilflytting.

Osmarka Bygdalag skriver avslutningsvis at de er negative til planene om Kjerringlia vindkraftverk og de ber om at planene blir skrinlagt.

Høgtun Folkehøgskole skriver i brev av 15.5.2015 at de vil bli berørt av en ev. utbygging av Kjerringlia vindkraftverk, da skolen ligger i Torvikbukta i Gjemnes. Skolen har syv linjer hvor friluftsliv er en viktig del av fagtilbudet, i tillegg til to idrettslinjer som også bruker naturen i Gjemnes i undervisningen. De skriver videre at skolens nærhet til vill og spektakulær natur er noe av det som gjør skolen konkurransedyktig blant folkehøgskolene.

Folkehøgskolen mener at det hovedsakelig vil være hovedlinjen «Hest Island» som berøres av en utbygging i Kjerringlia. Linja holder til på gården Kårhaugen, ca. 4 km fra planområdet, og er plassert midt i naturen med skog, myrer og rideveier til omkringliggende høyder. Folkehøgskolen er bekymret for ev. virkninger for hest på beite og utmarksnæringen dersom planene om vindkraftverk blir realisert. Videre understreker de at området i og ved Kjerringlia brukes mye til friluftsliv av elevene på deres friluftslinjer.

Sørlandet Utmarkslag v/ Olav Lundås, skriver i e-post av 14.5.2015 at utmarkslaget har tilhørighet i indre del av Gjemnes kommune, og de har i en årrekke arbeidet med å forvalte småviltbestanden i området. De mener at bestanden av skogsfugl og rype de siste årene har blitt redusert, spesielt etter at kraftledningen fra Brandhol til Frei ble bygget. Utmarkslaget mener at Langvassdalen/Kjerringlia fortsatt har en stamme av fugl, og at dette området fortsatt kan være et område for rekreasjon, turisme, jakt og fiske. De understreker at området er svært fint for skiturer, og at det brukes av både lokalbefolkningen og av folk fra Molde og Kristiansund.

Sørlandet Utmarkslag ønsker ikke en utbygging av vindkraftverk på Kjerringlia og ber om at planene skrinlegges.

Osmarka utmarkslag SA v/Asbjørn Dalen, skriver i brev av 13.5.2015 at er et grunneierlag for ti eiendommer, som har som formål å samle grunneierne i området, for å i felleskap forvalte jakt- og utmarksressurser til det beste for grunneierne.

Grunneierne i utmarkslaget har eiendommer som ligger rundt planområdet på alle kanter, og de mener at de derfor forvalter de samme viltressursene som Statskog SF har i Kjerringlia. I tillegg mener de at Kjerringlia er et viktig vinterområde for elgstammen som ellers har tilhold i utmarkslaget sitt område.

Osmarka utmarkslag mener at en utbygging av det planlagte vindkraftverket, med tilhørende infrastruktur, vil rasere området for all framtid. De frykter at vindkraftverket vil føre til at viltet vil sky området, både under anleggsfasen og i driftsfasen.

De viser videre til at Kjerringlia er et unikt skog- og fjellområde, som er mye brukt av grunneierne, både til jakt og friluftsliv. De understreker at området er et av de største inngrepsfrie naturområdene i regionen, og at det er lett tilgjengelig hele året. Videre påpeker utmarkslaget at vindturbiner på Kjerringlia vil bli svært synlige fra alle grendene i bygda, da toppen på Kjerringlia ligger på 640 moh.

Osmarka utmarkslag anbefaler at planene om Kjerringlia vindkraftverk skrinlegges.

Angvik Gamle Handelssted, v/ Stig o. Jacobsen, skriver i e-post av 15.5.2015 at de var til stede på folkemøtet for meldingen om Kjerringlia vindkraftverk, og viser til at de opplevde en utvetydig og massiv motstand i lokalmiljøet mot planene som ble presentert. Det vises til at området er et kjerneområde for uberørt natur, og at det er viktig både for befolkningen og næringsaktører at det holdes urørt også i fremtiden.

Aktørene bak hotellet Angvik Gamle Handelssted viser til at de har satset tungt på reiseliv, og at konseptet er knyttet til bl.a. gjester som søker natur, fred og ro. Stig O. Jacobsen er også eier av ca. 10 000 mål skog og utmark i umiddelbar nærhet til Kjerringlia, og høringsuttalelsen gjelder også denne eiendommen.

Angvik Gamle Handelssted er kjent med uttalelsen fra Angvik Bygdalag, og stiller seg bak denne uttalelsen. De understreker videre at de er motstandere av et vindkraftverk i Kjerringlia, da dette vil ramme hovedideen i deres virksomhet om å selge området som et område med unik og uberørt natur. Det vises videre til at det er flere naturreservater i området, med bl.a. sjeldne fuglearter.

Angvik Gamle Handelssted viser til at hotellet gir arbeidsplasser, og ivaretar sentrale myndigheters prioriteringer i å tiltrekke seg utenlandske gjester. De er bekymret for om det er langsiktig økonomi i å etablere et vindkraftverk på Kjerringlia, og stiller spørsmål ved hvem som ev. tar ansvar for et avviklet vindkraftverk. Angvik Gamle Handelssted mener at en etablering av et vindkraftverk uansett må skje i forståelse blant lokalbefolkningen og lokalt næringsliv.

Osmarka idrettslag v/Alf Ottar Dahlen, skriver i brev av 13.5.2015 at de har sitt nedslagsfelt i bygda Osmarka, med 150 medlemmer. Hovedaktiviteten er tilrettelegging for skiløping og diverse friluftaktiviteter.

Idrettslaget er opptatt av et levende bygdesamfunn, og ønsker å få tilflytting til området. De viser til at det har kommet flere nye hytter i området den senere tiden, og er redde for at et vindkraftverk kan ødelegge for de fordelene de har av dagens uberørte natur. Med tanke på at det nye fellessykehuset for Nordmøre og Romsdal skal bygges på Hjelset, mener de at Osmarka vil kunne bli et attraktivt bosettingsområde, med 20 minutters kjøring til sykehuset. De ønsker å beholde den uberørte naturen, for å sikre tilflytting til bygda. Det som først og fremst bekymrer idrettslaget, er de visuelle virkninger som følge av vindkraftverket, men de er også bekymret for skyggekast og støy, herunder lavfrekvent støy.